

Koivuluhdansuon (Viitasuon luonnonsuojelualueen) ja Viitasuon Natura-alueen soiden ennallistamissuunnitelma

Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut

21.10.2016

Freshabit IP LIFE (LIFE 14 IPE/FI/023)

Dnro MH 3613/2016/04.02

Sisältö

1. Yleiskuvaus	2
2. Alueen nykytilan yhteenveto	4
2B. Muut luontotyyppitiedot	5
2 C. Lajisto	6
3. Toimenpiteet	7
5A. Vaikutukset Natura 2000 –alueeseen	9
5B. Muut vaikutukset	10
6. Seuranta, selvitys- ja tutkimustarpeet, viestintä	11
7. Yhteenveto lausunnoista	12
8. YSA-kohteiden rajoitukset ja rasisitteet	13
Liitekartat	14

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai EASME ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

The project has received funding from the LIFE Programme of the European Union. The material reflects the views by the authors, and the European Commission or the EASME is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

1 Yleiskuvaus			
Hallinnolliset yleistiedot, suunnitelman tavoite ja suunnitteluprosessi.			
Suunnittelualueen nimi	Viitasuon suojelualueen (Koivuluhdansuon) ja Viitasuon Natura-alueen soiden ennallistamissuunnitelma Viitasuon sijainti näkyy liitteessä 1 ja suunnittelualue liitteessä 2.	Pinta-ala (ha)	104
		Josta vettä (ha)	0
		Päivämäärä	
Kunta / kunnat			
Ilomantsi			
LS tiimi			
627- Vaara-Karjala			
ELY-keskus			
9- Pohjois-Karjala			
Tekijä(t)			
Maarit Similä, suunnitelma on osa Freshabit IP LIFE –hanketta (LIFE14 IPE/FI/023)			
Suunnitelman tavoite / tavoitteet	Suunnitelma kattaa Vattenfallin omistaman Viitasuon luonnonsuojelualueen sekä Viitasuon Natura-alueen ojien tukkimisen. Suunnitelmassa alueesta käytetään nimeä Koivuluhdansuo, koska ojat ovat pääasiassa Koivuluhdansuolla. Metsähallituksen luontopalvelut ja Freshabit IP LIFE –hanke vastaavat ennallistamisen suunnittelusta, toimenpiteiden teettämisestä ja kustannuksista. Vattenfall käyttää ojalinjoilta korjattavasta puustosta saatavan myyntitulon korjuun kustannusten kattamiseen. Korjuun kustannukset ovat puutuloja suuremmat, joten Metsähallituksen luontopalvelut ja LIFE-hanke kattavat loput korjuun kustannukset.		

Suojelualueet ja muut alueet					
Koodi	Nimi	Pinta-ala, (ha)	Pinta-ala suunnittelalueella	Lisätietoja	
FI0700042	Viitasuo	627,55	36,16	Natura-alueesta suunnitelmaan sisällytetään vain länsiosan pohjois-etelä-suuntaisen ojan ympäristö.	
YSA076891	VIITASUON LUONNONSUOJELUALUE	365,43	68,20	Omistaja Vattenfall. Tässä suunnitelmassa ennallistettavasta alueesta käytetään karttanimeä Koivuluhdansuo.	
MLO350981	Viitasuo (sso)	383,87	36,01		
	Muut alueet		0,06	Paikkatietojärjestelmässä oleva virhe kuviorajoissa tms.	
Erityisarvot		Luokka / arvo			Pinta-ala (ha)
Kaava		Merkintä			
Tekojärven ja Palojärven alueen ranta-asemakaava, Ilomantsi		Kaava-alue, mutta alueen osalta ei merkintää kaavassa.			
Pohjois-Karjalan maakuntakaava		Viitasuo SL, Koivuluhdansuo suojelualue			
Muut aluetta koskevat suunnitelmat ja selvitykset		Vuosi	Kattavuus		
Luontotyyppi-inventointi		2007	Koko alue		
Suunnitelman osallistaminen ja tiedotus					
Tapahtuma		Päiväys	Henkilö / organisaatio		
Suunnitelma lähetetty kommentoitavaksi		30.9.2016	Vattenfall / Marja Rankila		
Suunnitelma lähetetty hyväksyttäväksi		30.9.2016	Pohjois-Karjalan ELY-keskus		

2 Alueen nykytila, yhteenveto

Ennallistamista tai luonnonhoitoa rajoittavat arvot tai piirteet.

Yleiskuvaus

Viitasuon luonnonsuojelualue on Vattenfallin omistuksessa. Alueen suojelu on osa Soidensuojelun perusohjelman toteutusta. Luonnonsuojelualueella on oja Koivuluhdansuolla. Alueella ovat voimassa luonnonsuojelualuetta perustettaessa päätetyt rauhoitusmääräykset. Niistä on tarpeen poiketa alueen soiden ennallistamisen yhteydessä. Poikkeamislupa haetaan Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta. Viitasuon luonnonsuojelualueeseen etelässä rajautuvalla Viitasuon Natura-alueella on myös pohjois-eteläsuuntainen oja, jonka ennallistaminen sisältyy tähän suunnitelmaan. Ennallistettava Koivuluhdansuo rajautuu Tekojärveen, joka on Vattenfallin säännöstelyluvan vaikutusalueella eli järven vedenpinnan korkeus vaihtelee.

Tärkeimmät luontoarvot

Luontotyytit	Suojelun perusteena on luonnontilaisten keidassoiden suojelu. Natura-luontotyytit ja niiden edustavuudet näkyvät liitteissä 3-6. Ennallistettava alue on pääosin Naturan ulkopuolella, mutta sieltä on inventoinnin yhteydessä määritetty myös Natura-luontotyytit.
Lajisto	Suolinnusto.
Yhteenveto maankäytön historiasta tai alueen luonnosta aikaisemmin sekä vertailu nykyiseen	Viitasuon luonnonsuojelualue on perustettu vuonna 1999. Ojat näkyvät jo vuonna 1946 otetulla ilmakuvalla.

Erytisarvot (voivat rajoittaa hoitoa tai ennallistamista)

Erytisarvo	Lisätiedot	
Virkistyskäyttöä tai -rakenteita	on ☐ ei ☒	Alueella ei ole virkistyskäyttörakenteita eikä ohjattua virkistyskäyttöä. Pienriistan ja hirven metsästys on sallittu alueella, joten alueella todennäköisesti liikkuu metsästäjiä. Syksyllä kaiki myös marjastajia.
Erytisiä maisema-arvoja	on ☒ ei ☐	Koivuluhdansuo rajautuu Koitajoen Tekojärveen. Säännöstelyn aiheuttaman vedenpinnan korkeusvaihtelun vuoksi ranta-alueita ei ennallisteta, joten toimenpiteistä ei aiheudu merkittävää maisemahaittaa.
Muinaisjäännöksiä	on ☐ ei ☒	
Suojelualueen rajan läheisyys	on ☒ ei ☐	Alueen länsiosassa oja ei täytetä rajalta asti, koska vaarana olisi naapurin (Tornator) maan vettyminen. Kulku alueelle tapahtuu Tornatorin tilan kautta.
Pohjavesialue	on ☐ ei ☒	
Muita erityispiirteitä	on ☐ ei ☒	
Uhanalaisia lajeja	☒	Direktiivilajeja ☒ Uhanalaisia luontotyyppieja ☒ Natura 2000 –luontotyyppieja ☒

2B Muut luontotyyppitiedot

Lomakkeella listataan suunnittelualueen inventointiluokat ja kasvillisuustyyppitiedot. Ne näkyvät myös liitteessä 7.

Inventointiluokka	Pinta-ala (ha)	Kasvillisuustyyppi	Kasvillisuustyyppin pinta-ala inventointiluokittain (ha)
Varsinaiset rämesuot	71,13	400401 - Kangasräme (V,Ra,Vesi) KgR	17,33
		400403 - Korpiräme KR	8,30
		400408 - Minerotrofinen tupasvillaräme miTR	11,94
		400410 - Minerotrofinen isovarapuräme (Suop,Juol,Vaiv,Kaner)	13,29
		400413 - Rahkaräme (Kr,Va,Kirjo,puuton) RaR	1,81
		450005 - Mustikkaturvekangas II MTKg II	18,46
Korpi-rimpipintasuo	4,83	400202 - Hieskoivuluhdat KoLu	0,85
		400502 - Luhtaneva (rimpip) RiLuN	3,98
Räme-välipintasuo	22,54	400106 - Muurainkorpi MrK	0,68
		400417 - Saranevaräme (nevaräme) SNR	4,79
		400420 - Lyhytkorsinevaräme LkNR	17,07
Sammal-varpu (tuore)	3,75	300605 - Puolukka-mustikkatyyppi (mb) VMT	3,75
Sammal-varpu-ruoho (lehtomainen)	1,28	300705 - Kurjenpolvi-käenkaali-mustikkatyyppi (mb) GOMT	1,28
Varsinaiset korpisuot	0,72	400102 - Mustikkakangaskorpi MKgK	0,72
Inventoimaton maapinta-ala suunnittelualueella	0		

2C Lajisto

Suunnittelualueen merkittävät lajisto.

Natura 2000 -aluekoodi	Laji ¹⁾	Suojelustatus					Lisätietoa
		D ²⁾	e/u ³⁾	R ⁴⁾	U ⁵⁾	Muu status ⁶⁾	
FI0700042	Mustapyrstökuiri				EN		Mustapyrstökuiri ja suokukko mainitaan Viitasuon Natura-alueen tieto-
	Suokukko	x			CR		

1) Lihavoituna ne direktiivilajit, jotka olivat peruste valita ko. alue Natura 2000 -alueverkostoon

2) D = EU:n Lintudirektiivin liitteessä 1 tai Luontodirektiivin liitteessä II tai IV mainittu laji

3) e = erityistä suojelua tarvitseva laji , u = uhanalainen laji

4) R = rauhoitettu laji

5) U = Valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalainen tai silmällä pidettävä laji Uhanalaisuusluokitus: CR = Äärimmäisen uhanalainen, EN = Erittäin uhanalainen, VU = Vaarantunut, NT = Silmällä pidettävä, RT = Alueellisesti uhanalainen

6) H = Harvinainen, V = Vaatelias , M = Muu

3 Toimenpiteet

Ennallistamistoimenpiteet kuvioittain. Nykyisessä Metsähallituksen paikkatietojärjestelmässä kuvionumerot ovat sikinsokin. Alla olevassa listassa kuvat on järjestetty suunnilleen länsi-itä-suuntaisesti, mutta välillä poiketaan pohjoiseen ja etelään. Toimenpidekuvat näkyvät liitteessä 8 ja ilmakuva on liitteessä 9.

Toimenpiteet kuvioittain		Toimenpiteen	Tietoja toimenpiteestä
	Kohdetunnus	pinta-ala (ha)	pinta-ala (ha)
911 ja 912 – ojien täyttö ja patoaminen sekä 968 – ojalinjaraivaus ja 965 – puuston poisto	59	0,72	Länsipäässä lähde- ja tihkupinnalta vetensä saava puro on luonnontilaisen kaltainen. Patoaminen aloitetaan peratusta kohdasta. Tarvittaessa käytetään patojen vahvistamiseen puuta ja suodatinkangasta. Naapurin maalta kuvion luoteispuolelta puroon laskeva oja täytetään läheltä puroa, kuitenkin niin, ettei naapurin maalle aiheudu vettymisvaaraa. Puusto hakataan ojalinjoilta koneellisesti.
	46	0,68	Ojan varrelta hakataan puusto. Oja padotaan ja mahdollisuuksien mukaan myös täytetään. Vanhaa purouomaa on paikoin jäljellä, vesi ohjataan padoilla vanhaan uomaan. Tarvittaessa patojen vahvistamiseen käytetään ojalinjalta hakattua puuta ja suodatinkangasta.
	27	7,33	Oja on leveä ja ojamaat lienevät huuhtoutuneet aikojen saatossa alapuoliseen vesistöön. Kaivinkoneen kuljettajan kanssa tarkastellaan mahdollisuudet tehdä ojaan yksittäisiä turvepatoja vedenpinnan nostamiseksi suolla.
	179	1,68	Ojalinjalta korjataan puusto, oja tukitaan ja padotaan. Lähimmäksi rantaa tehdään puulla ja suodatinkankaalla vahvistettu pato.
	37	3,75	Ojalinjalta korjataan puusto, oja tukitaan ja padotaan. Lähimmäksi rantaa tehdään puulla ja suodatinkankaalla vahvistettu pato.
	181	0,84	Ojalinjalta korjataan puusto, oja tukitaan ja padotaan.
	180	1,24	Oja tukitaan ja padotaan.
	178	0,28	Oja tukitaan ja padotaan. Lähimmäksi rantaa tehdään suodatinkankaalla vahvistettu pato.
	91	12,75	Ojalinjoilta ja Koidanlammesta laskevan puron varrelta hakataan puusto. Ojat täytetään, puro padotaan ja ohjataan vanhaan uomaan, jos uomaa on vielä jäljellä. Patojen vahvistamiseen käytetään tarvittaessa ojalinjoilta hakattua puuta ja suodatinkangasta. Vahvistetut padot voivat olla tarpeen lähinnä Koidanlammesta laskevassa puro-ojassa sekä ojassa, joka tuo vettä kuviolta 118. Alajuoksulla viimeinen pato vahvistetaan puulla ja/tai suodatinkankaalla.
	154	4,58	Koidanlammesta pohjoiseen laskevan peratun puron alkupäähän on tehty joskus aiemmin pato, ilmeisesti käsityönä. Se on nostonut hyvin lammen vedenpinnan korkeutta. Padon jälkeen perattu purouoma on syvä. Uoma padotaan puulla ja suodatinkankaalla vahvistetuilla padoilla, ja vesi ohjataan vanhaan uomaan siellä, missä uomaa on jäljellä.
	184	1,59	Oja tukitaan ja padotaan. Suossa on tämän ojan varrella paikoin pehmeitä ja vetisiä kohtia.

	186	1,12	Oja tukitaan ja padotaan.
	90	18,46	Ojalinjoilta korjataan puusto, ojat tukitaan ja padotaan. Lähimmäksi rantaa tehtävä pato vahvistetaan puulla ja /tai suodatinkankaalla.
	118	3,83	Ojalinjalta korjataan puusto, oja tukitaan ja padotaan. Tältä kuviolta ojaan virtaa runsaasti vettä eteläpuoliselta suolta.
	43	4,47	Ojalinjoilta korjataan puusto, ojat tukitaan ja padotaan.
	40	4,79	Ojalinjat raivataan tarvittaessa, ojat tukitaan ja padotaan siihen asti mihin pystytään (=oja ei ole liian leveä ja suo ojan molemmin puolin liian märkä kantaakseen kaivinkonetta). Lähimmäksi rantaa tehdään suodatinkankaalla vahvistetut padot.
	85	1,28	Ojalinja raivataan. Oja tukitaan ja padotaan.
	87	0,85	Oja tukitaan ja padotaan.
	Pinta-ala (ha)	70,24	

5A Vaikutukset Natura 2000 –alueeseen

Toimenpiteiden vaikutukset Natura 2000 -luontotyyppihin ja direktiivilajeihin (+ : positiivinen, - : negatiivinen, o : ei vaikutusta). Direktiivilajeista arvioidaan vaikutukset vain luontodirektiivin liitteiden II ja IV sekä lintudirektiivin liitteen I lajeihin.

Natura 2000 - aluekoodi	Natura 2000 –luontotyyppi		Toimenpide	Arvioitu vaikutus	Lisätietoja
YSA076891 FI0700042 MLO350981	7110 - Keidassuot		Soiden ennallistaminen, mukaan lukien ojalinjojen raivaus, hakkuu ja puunkorjuu	+	Keidassoiden edustavuus on määritelty kokonaisuuden osalta erinomaiseksi, mutta kyllä luontotyyppin tila silti edelleen paranee, kun ojat saadaan tukkoon ja vedenpinnan taso nousee.
	7140 - Vaihettumissuot ja rantasuot			Ei vaikutusta	Vaihettumis- ja rantasuot ovat aivan rannan tuntumassa, joten niitä ei ennallisteta. Näin ollen toimenpiteillä ei ole vaikutusta vaihettumissoiden ja rantasoiden tilaan kuin välillisesti.
	91D0 - Puustoiset suot			+	Puustoiset suot ovat Koivuluhdansuolla ns. kakkosluontotyyppinä eli ne ovat päällekkäisiä keidassuoluontotyyppin kanssa. Koivuluhdansuon alueella puustoisten soiden edustavuus on arvioitu ”ei-merkittäväksi”. Ennallistamisen myötä niiden vesitalous ja sitä myöten myös edustavuus alkaa kohentua.
Natura 2000 - aluekoodi	Direktiivilaji	Direktiivin liite (lajien osalta)	Toimenpide	Arvioitu vaikutus	Lisätietoja
FI0700042	Suokukko	Liite 1	Soiden ennallistaminen, mukaan lukien ojalinjojen raivaus, hakkuu ja puunkorjuu	+?	Suokukkojen tarkasta havaintopaikasta ei ole tietoa. Todennäköisesti ne viihtyvät Viitasuon luonnontilaisilla alueilla. Positiivista vaikutusta saattaa olla mm. Koidanlampeen laksevan ojan tukkimisella. Ainakaan ennallistamisen vaikutukset lajiin eivät ole negatiiviset.
MLO350981					
YSA076891					
Natura 2000-vaikutusten arvioinnin tarveharkinta perusteluineen			Ei tarvita	☒	Tehtävät toimenpiteet eivät oleellisesti heikennä niitä arvoja, joiden perusteella alue/alueet on valittu Natura 2000 –verkostoon. Tämän perusteella toimenpiteet eivät vaadi luonnonsuojelulain (1996/1096 65 §) mukaista Natura 2000-arviota.
			Tarvitaan	☐	

5B Muut vaikutukset luontoon, ympäristöön ja käyttöön

Arviointi kohdistuu suunniteltujen toimenpiteiden suunnittelualueelle tai sen ulkopuolelle aiheutuviin vaikutuksiin, jotka eivät liity alueen Natura 2000-arvoihin. Lomakkeella arvioidaan toimenpiteiden negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia luontoon (esim. kasvillisuustyypit ja lajit), ympäristöön ja alueen käyttöön.

Toimenpide	Kohdentuminen	Arvioitu vaikutus	Kuvaus; esim. toimet negatiivisten vaikutusten vähentämiseksi.
Ojien täyttö	Suunnittelualueen sisäpuolelle	+ ; positiivinen vaikutus	Soiden vesitalous paranee
Ojien täyttö	Alapuolinen vesistö (Tekojärvi)	- ; negatiivinen vaikutus	Alueen ojat laskevat suoraan Tekojärveen, joten odotettavissa on lyhytaikaista kiintoaineksen huuhtoutumista sekä vaihtelevan pituista ravinteiden huuhtoutumista. Haitallisia vaikutuksia ehkäistään tekemällä lähimmäksi vesistöä kookkaat puulla ja/tai suodatinkankaalla vahvistetut padot, jotka pakottavat täytettyjä ojalinjoja pitkin mahdollisesti liikkuvat vedet pintavaluntaan. Tekojärven tilavuuteen ja valuma-alueelta tulevaan kuormaan nähden negatiiviset vaikutukset ovat vähäiset.

6 Seuranta, selvitys- ja tutkimustarpeet sekä viestintä

Lomakkeella kuvataan toimenpidealueilla oleva tai niille suunniteltu erityisseuranta (joka ei ole osa toimenpidealueiden normaalia hoitoseurantaa), mahdolliset tulevaisuuden selvitys- ja tutkimustarpeet sekä viestintä.

Seurannat

Hoitoseuranta noin vuonna 2020 ja 2030.

Tutkimustarpeet

Viestintä

Toimenpiteistä voidaan tiedottaa paikallisille medioille yhteistyössä Vattenfallin kanssa.

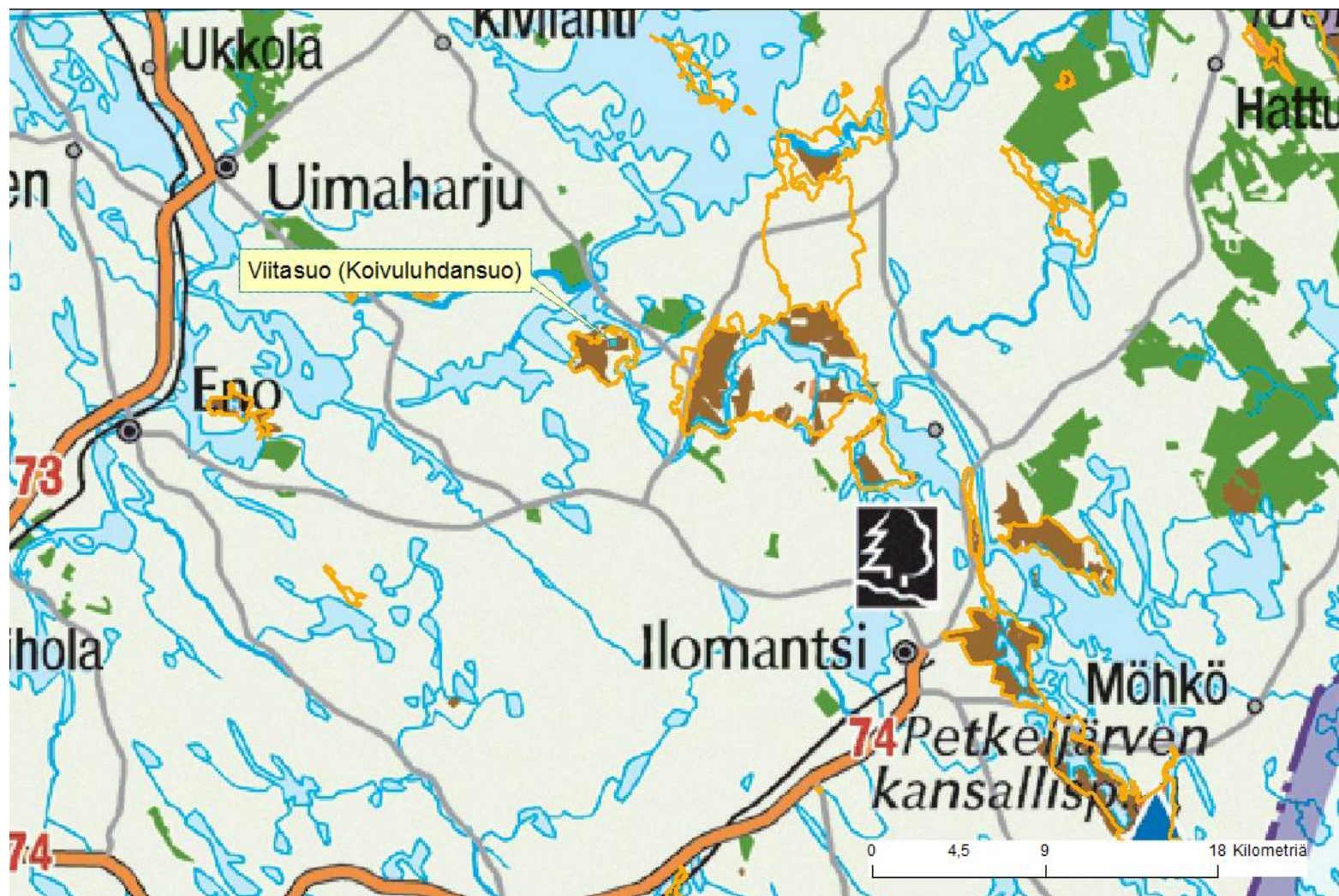
7 Yhteenveto lausunnoista, maanomistajien muutosehdotuksista sekä Metsähallituksen vastineet

Lausuja	Esitetty muutosehdotus / kommentti	Metsähallituksen vastaus / muutokset suunnitelmaan
Vattenfall / Marja Rankila	Ei muutosehdotuksia / kommentteja	-
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Ei muutosehdotuksia (ELY myönsi luvan poiketa Viitasuon luonnonsuojelualan rauhoitusmääräyksistä ja hyväksyi suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet)	-

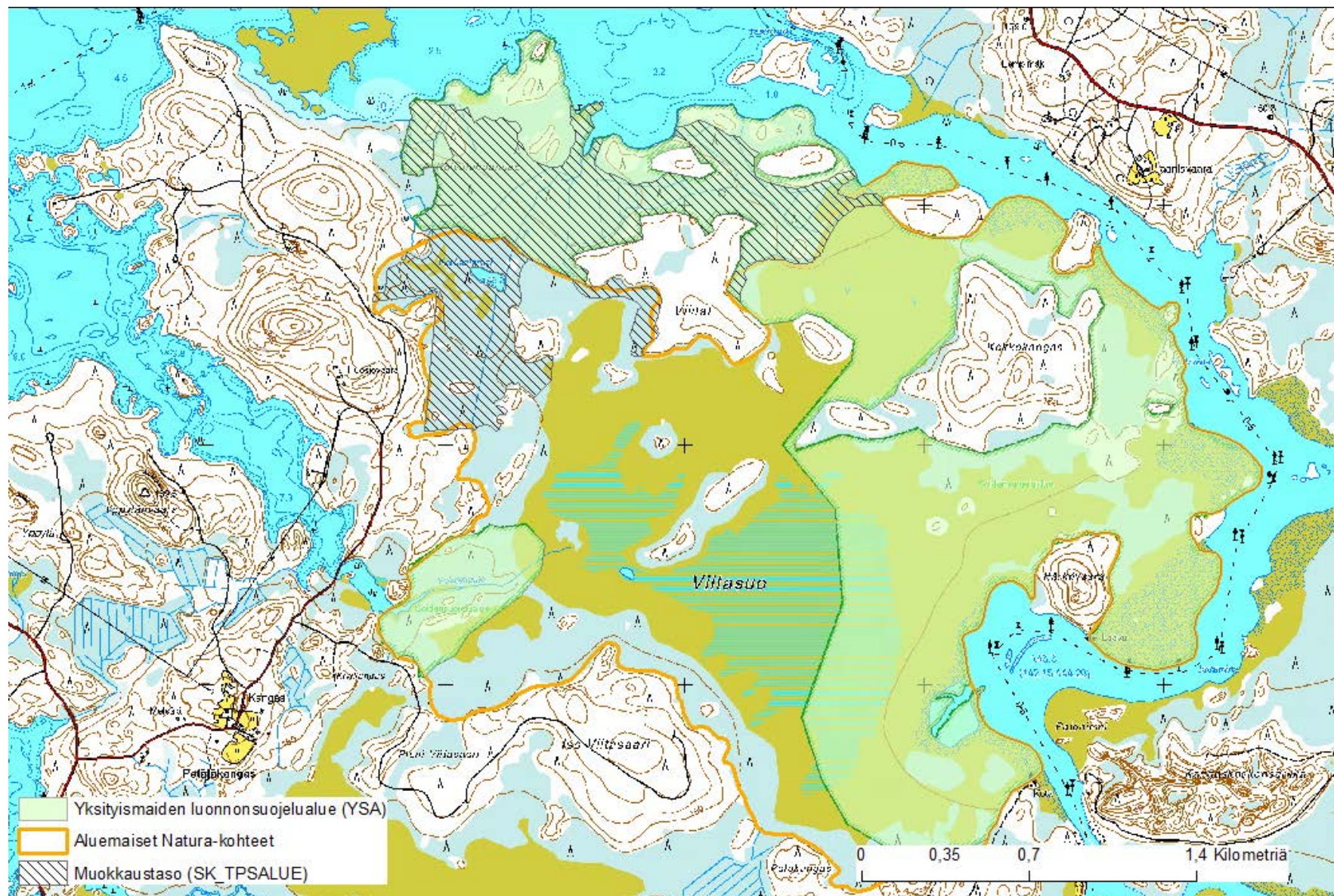
8 YSA-kohteiden rajoitukset ja rasitteet

Nimi	Tunnus	Rajoituspinta-ala (ha)	Rajoitustyyppi	Liikkumisrajoitusaika	Lisätietoja
Viitasuon luonnonsuojelualue	YSA 076891		Erilaisia yleisiä rajoituksia	1.5.-10.7.	Rajoituksiin haetaan ennallistamistöiden osalta poikkeamisluvat Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta
Pinta-ala yhteensä (ha)					

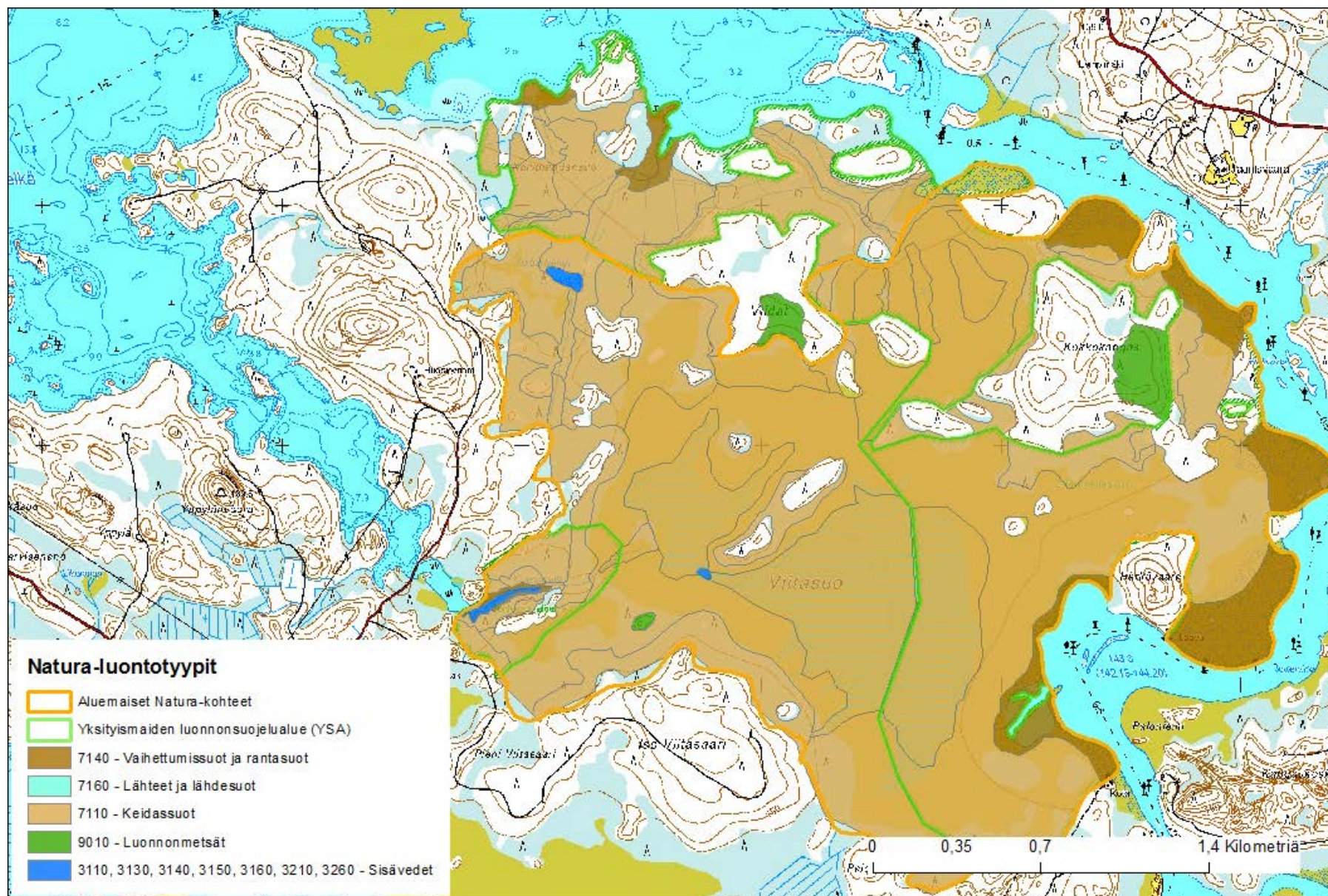
Liite 1. Viitasuon sijainti.

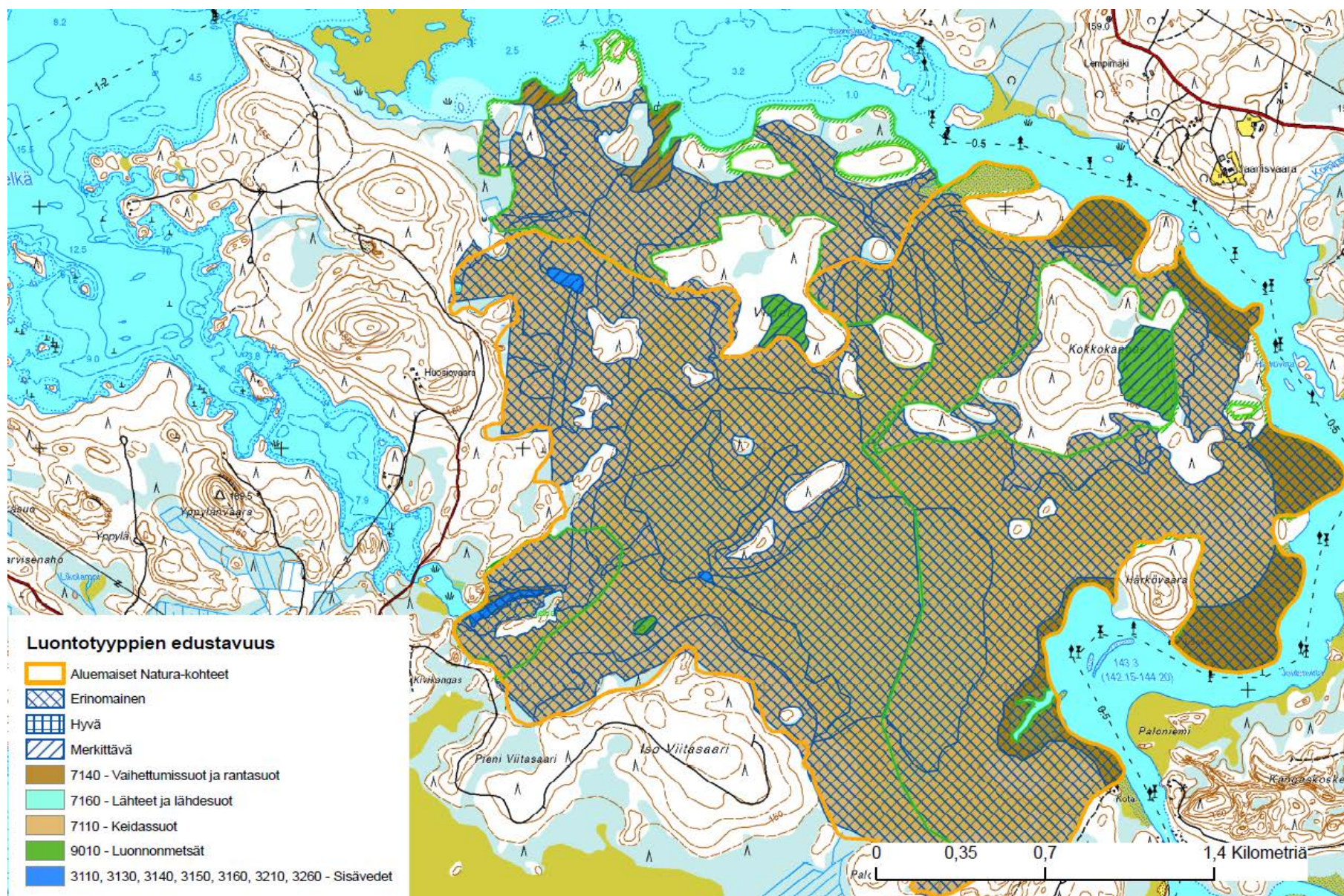
Liite 2. Viitasuon luonnonsuojelualue, Viitasuon Natura-alue ja toimenpidesuunnitelman kattama alue (harmaa vinoviivoitus, karttaselitteessä nimellä Muokkaustaso). Toimenpiteet tehdään pääosin Koivuluhdansuolla.

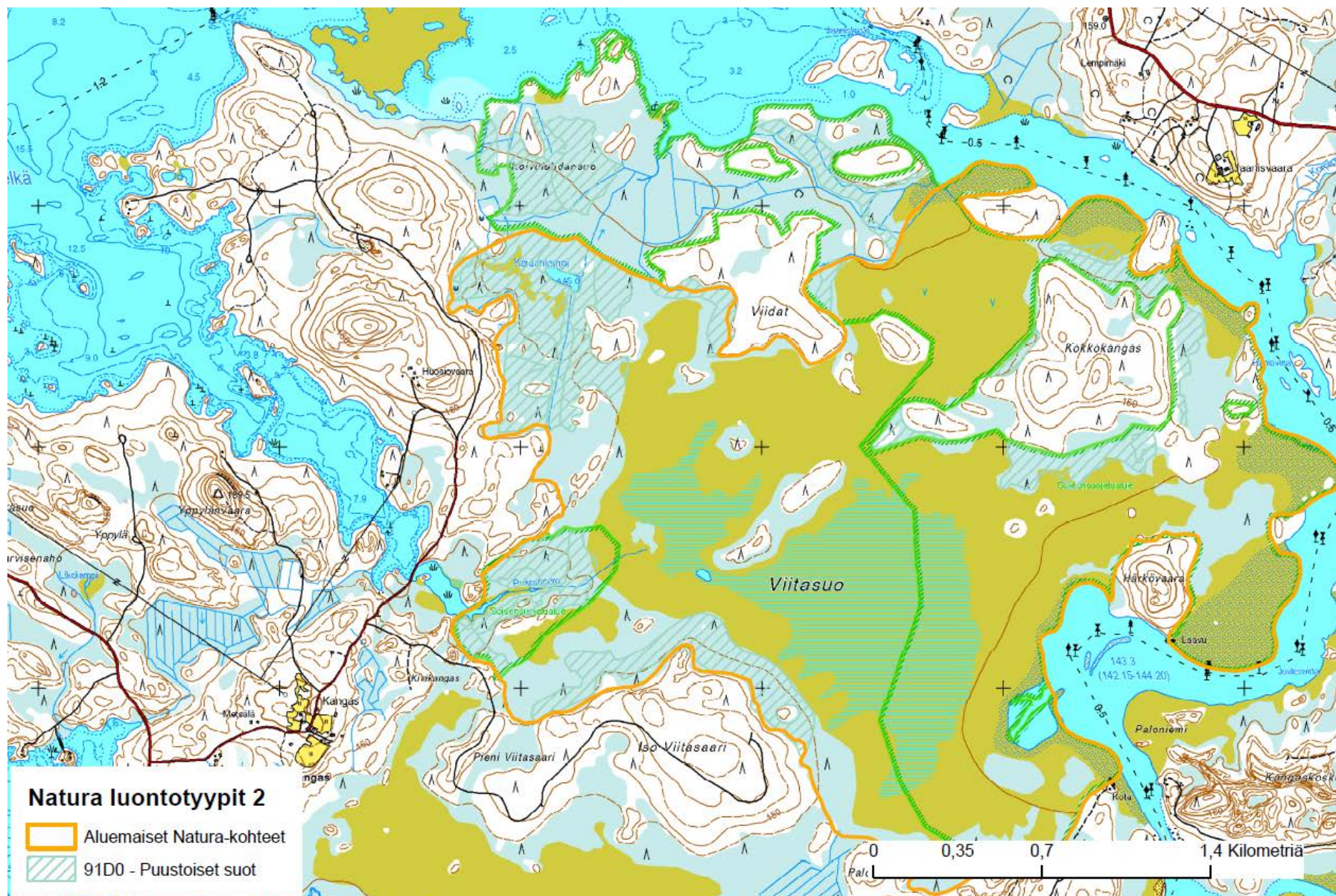
Liite 3. Alueen Natura-luontotyytit (ns. ykköstyytit).

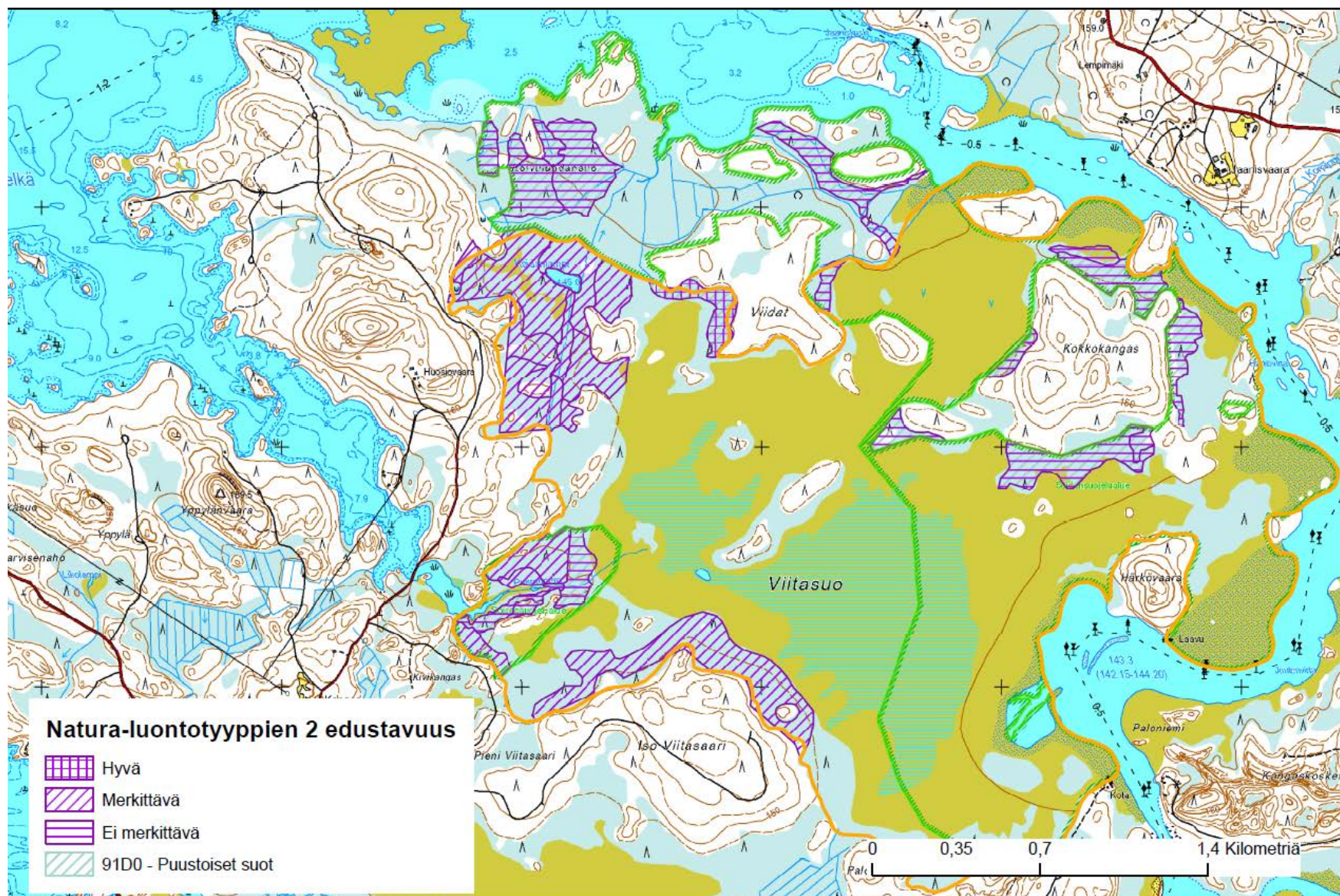
Liite 4. Natura-luontotyyppien edustavuus (ns. ykköstyyppien edustavuus).

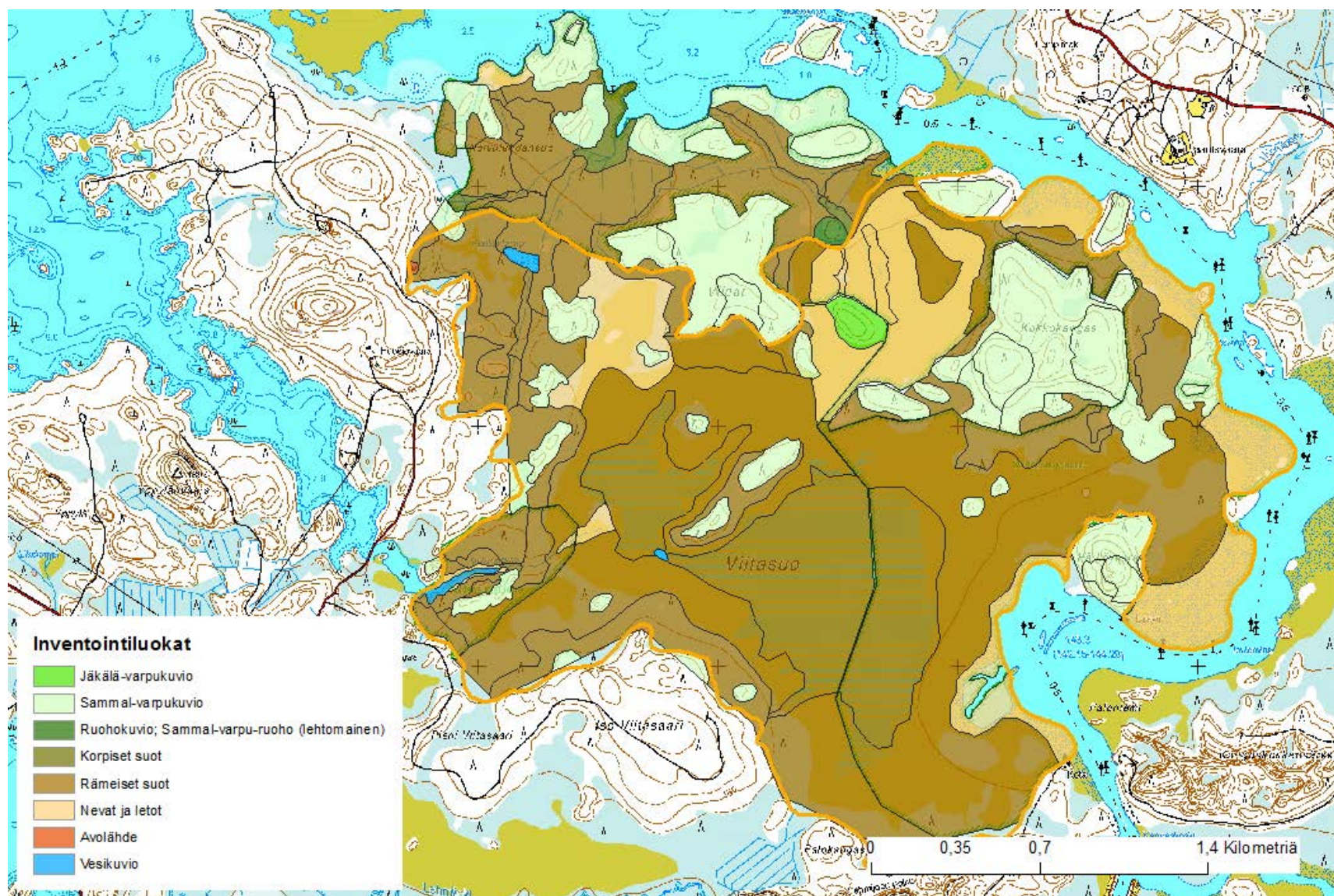
Liite 5. Natura-luontotyytit 2.

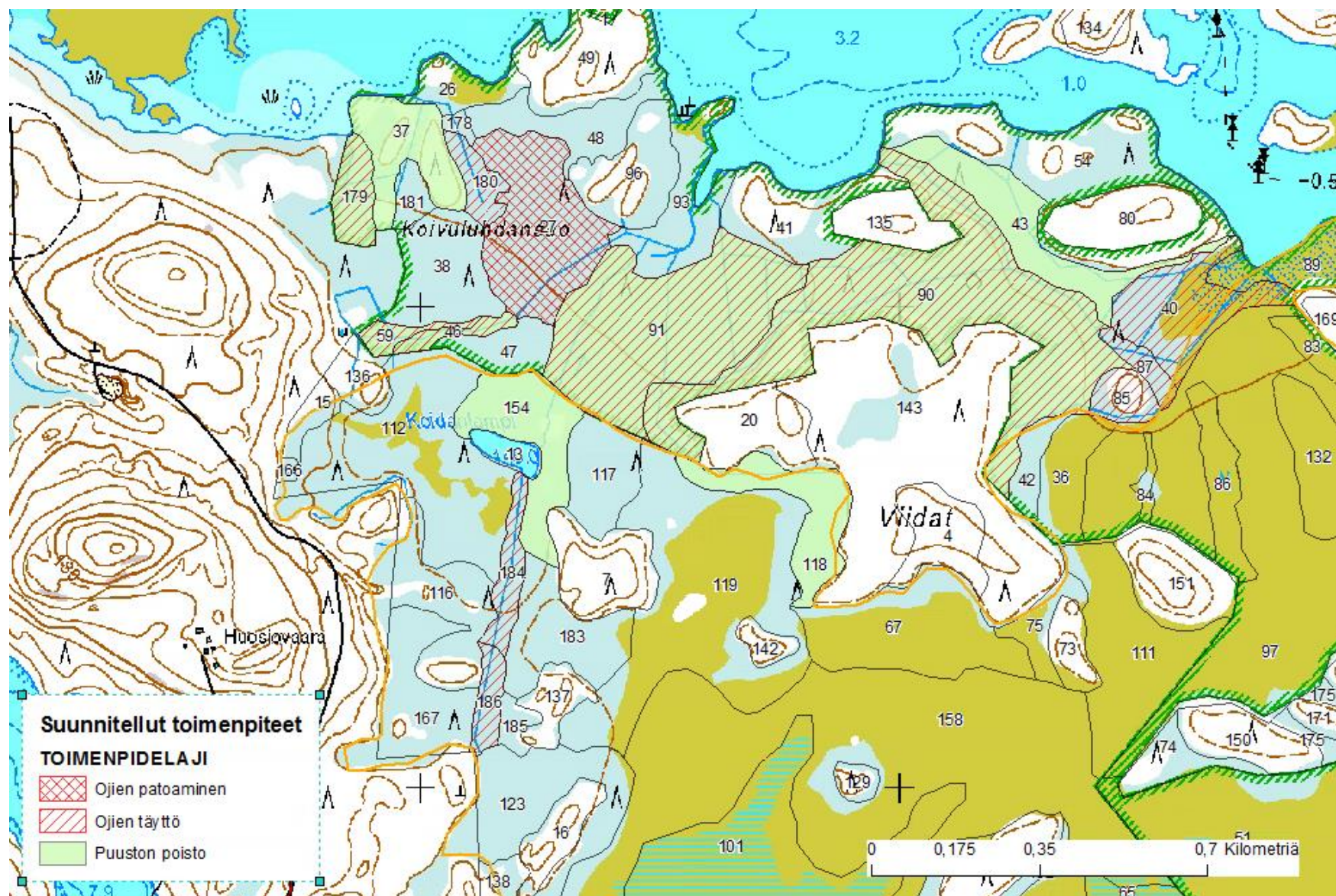
Liite 6. Natura-luontotyyppien 2 edustavuus.

Liite 7. Inventointiluokat.

Liite 8. Suunnitellut toimenpiteet. Suunnitelmakartassa teemoittuvat koko biotooppikuviot, vaikka ojalinjahakkuita ja ojien tukkimista tehdään vain ojalinjoilla. Puuston poisto tarkoittaa puuston poistoa ojalinjoilta.

Liite 9. Ilmakuva ennallistettavasta alueesta.

